

Stanje in problemi obdelovalnih zadrug v Vojvodini

Po podatkih, ki so bili iznešeni na razširjenem plenumu Zveze kmetijskih zadrug v Novem Sadu, imajo v Vojvodini 386 kmetijskih obdelovalnih zadrug. Na vsako zadrugo pride povprečno po 129 posestev in 493 ha zemljišča. Zadruge razpolagajo s 1300 traktorji, 2220 sejalnimi stroji, 653 mlatilnicami itd.

Obdelovalne zadruge so že dokazale svojo življenjsko sposobnost. Preraščajo v velika socialistična posestva, ki lahko dajejo boljši pridelek kakor pa majhno individualno posestvo. To vidimo iz naslednjih podatkov o donosih v Vojvodini v zadnjih dveh letih:

Kultura	Povprečni donos v Vojvodini		Donosi v KOZ	
	1954	1955	1954	1955
Pšenica	8,5	16,3	9,7	18,4
Ječmen	9,9	18,4	9,2	19,5
Oves	10	13,7	10,7	27,0
Koruzna	19,7	22,6	20,8	27,0
Konoplja	56,4	65,2	57,4	56,7
Sladkorna pesa	172	215	186	219
Sončnice	11,2	13,3	11,8	12,4
Krompir	71,3	74,6	74,4	89

V obdelovalnih zadrugah so donosi skoraj vseh kultur večji kakor pa znaša vojvodinsko povprečje.

Tudi v pogledu ostale kmetijske proizvodnje so obdelovalne zadruge na boljšem kakor individualna posestva, oziroma boljše od jugoslovanskega povprečja.

Počasen napredek živinoreje

Kljub uspehu, ki so ga dosegle obdelovalne zadruge v proizvodnji in pri urejanju svojih razmer, pa imajo še nekaj resnih problemov, med katerimi je najvažnejši nadaljnji razvoj živinoreje.

Stanje živinskega sklada v obdelovalnih zadrugah za zdaj ni zadovoljivo.

Številčno stanje živine na 100 hektarov orne zemlje.

	31. XI. 1953	I. X. 1955
konji	12	11
govedo	14,1	14,6
prašiči	56	72
ovce	58	57

Tabela kaže, da živinoreja v obdelovalnih zadrugah v Vojvodini počasi napreduje, razen prašičereje, ki je nekoliko bolj napredovala.

Zaradi visokih cen nekaterih poljedelskih pridelkov (koruza) se je v mnogih zadrugah pojavila »teorija« o nerentabilnosti živinoreje, ki ne daje takih dohodkov, kakršni se lahko dosežejo v poljedelstvu. Zaradi tega se je v zadnjem času pojavila težnja po zmanjšanju živinskega sklada. Nekatere zadruge so se pustile zapeljati trenutnim računom in so začele zmanjševati število svoje živine (ta težnja je prišla do izraza zlasti v bivših okrajih Alibunar, Bela crkva, Kovin, Novi Sad, Pančevo, Ruma in drugod).

Tak račun pa je dejansko neekonomičen in kratkoviden. — Mnoge zadruge pozabljajo, da brez številnega živinskega sklada ni mogoče tudi napredovanje poljedelske proizvodnje, ki je v mnogočem odvisna od hlevskega gnoja (to dokazujejo primeri mnogih zadrug v subotičkem, bečejskem, senčanskem, bačkotopolskem in nekaterih drugih okrajih, ki so naglo napredovale ravno po zaslugi povečanja živinskega sklada). Razen tega pogosto pozabljajo, da bi z boljšim krmaljenjem in nego živine lahko proizvodnjo v tej panogi znatno povečali, kar bi imelo za posledico, da bi bila živinoreja še bolj rentabilna in donosnejša.

Nagrajevanje po proizvodnji

Proizvodnja je tako v poljedelstvu kakor tudi v živinoreji večji del odvisna od organizacije dela in sistema nagrajevanja v zadrugah. V večini obdelovalnih zadrug dosedanji sistem nagrajevanja ni bil dober. Zaslužek ni bil odvisen od proizvodnje, tako da nihče ni bil dovolj zainteresiran, da bi se boril za večje donose in za boljše nego živine. Vsi dosedanji poskusi, da bi se uvedlo nagrajevanje na podlagi dosežene proizvodnje, so dali različne rezultate (v zadrugah »Tisa« in »1. maja« v Senti se je na

ta način mlečnost krav povečala v dveh letih za okrog 1000 litrov na posamezno kravo in znaša zdaj okrog 2500 litrov na leto). Pa vendar se pogosto niso držali tega načina nagrajevanja, celo tudi tedaj ne, če se je pokazal kot zelo koristen. Zakaj? Zato, da bi bili zadrugniki pri razdelitvi dohodkov izenačeni.

Taka težnja ima lahko za proizvodnjo in za razvoj obdelovalnih zadrug zelo negativne posledice, če se te v prihodnje ne bodo bolj energično prizadevale za uvedbo novega sistema nagrajevanja na podlagi proizvodnje.

Majhne investicije iz lastnih sredstev

Iz podatkov o finančnem poslovanju obdelovalnih zadrug vidimo, da dajejo majhen del svojega dohodka v investicijske in druge sklade. V letu 1954 je od skupnega bruto proizvoda odpadlo samo okrog 30 odstotkov na čisti dohodek, medtem ko je okrog 60 odstotkov odpadlo na materialne stroške. Od tega relativno majhnega dohodka so porabili za plače zadrugnikov okrog 90 odstotkov. V investicijske in druge sklade za pospeševanje proizvodnje pa gre premajhen del. Zaradi tega in pa zaradi visoke najemnine ter neekonomskih odnosov med zadrugnim posestvom in zadrugniki so skladi v obdelovalnih zadrugah še vedno majhni. Od 10,8 milijard dinarjev, kolikor so leta 1955 znašali skupni skladi v obdelovalnih zadrugah, je odpadlo 8,8 milijard dinarjev na osnovna sredstva, medtem ko so vsi ostali skladi (rezervni, amortizacijski, sklad obratnih sredstev itd.) znašali okrog 2 milijardi dinarjev, to se pravi okrog 500.000 din v vsaki zadrugi.

Obdelovalne zadruge torej še niso zagotovile sebi take materialne baze, kakršna je potrebna za vodstvo modernega velikega posestva. Ni dvoma, da bi bili njihovi rezultati v proizvodnji, ki so bili dokaj dobri tudi pod takimi pogoji, še mnogo večji, če bi bile zadruge bolje opremljene s tehničnimi in drugimi materialnimi sredstvi. Zaradi tega se pred obdelovalne zadruge postavlja kot ena glavnih nalog, da krepijo svoje sklade z namenom, da bi lahko stalno večale svojo proizvodnjo.

Odstranitev neekonomskih odnosov v zadrugah

Obdelovalne zadruge bi prav tako mnogo hitreje napredovale, če bi odnose v njih postavili na ekonomsko osnovo. Tega pa do sedaj ni bilo. Ohišnice obdelujejo v večini zadrug po neekonomskih, pogosto minimalnih cenah, zadruge pa morajo za njihovo obdelavo vzdrževati več vpreg, kakor pa je potrebno. Kmetijske pridelke prodajajo zadrugnikom izpod tržne cene itd. Računajo, da imajo obdelovalne zadruge v Vojvodini na ta način letno okrog 500 milijonov din izgube (vsaka izmed njih povprečno okrog 1.300.000 din). Ta vsota pomeni čisti dohodek zadrugnih

gospodarstev in sicer v prvi vrsti tistih, ki imajo večje ohišnice.

Neekonomski odnosi v zadrugah škodujejo po eni strani zadrugnim skladom, po drugi strani pa pomenijo nepravilno razdelitev skupnega dohodka zadrugnikov. Zato pa takih odnosov ni mogoče več trpeti v obdelovalnih zadrugah.

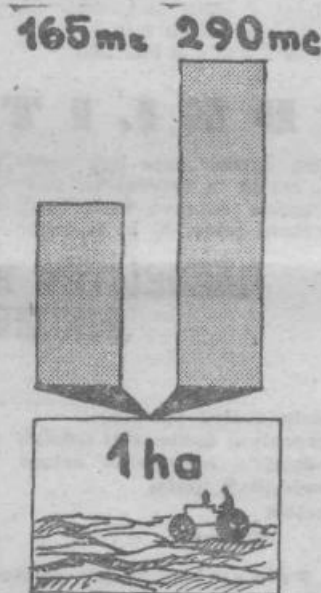
Kakor vidimo, so glavni problemi obdelovalnih zadrug v Vojvodini naslednji: povečanje živinskega sklada, nadaljnja mehanizacija in spopolnitev zadrugnega gospodarstva, krepitev zadrugnih skladov, organizacija proizvodnje in uvedba sistema nagrajevanja po delu oziroma rezultatih v proizvodnji. D. V.

ZA KOLIKO SE LAHKO V VOJVODINI POVEČAJO DONOSI

Pridelek ob sedanji agrotehnik (v st tih na hektar)

Pridelek ob popolni agr. tehniki (v stotih na hektar)

Iz njega vidimo, da bi s popolno uporabo agrotehnik lahko povprečni donos sladkorne pese v tej pokrajini povečali od 165 metrskih centov na ha, kolikor znaša zdaj, na 290 metrskih stotov (za okrog 120 metrskih stotov na ha).

Popolna uporaba agrotehnik v pridelavi sladkorne pese pomeni globoko oranje, gnojenje s hlevskim gnojem, uporabo 800 kg gnojila na ha, pravočasno setev ter nego pese in zaščito posevkov pred rastlinskimi boleznimi in škodljivci. Sedanja stopnja agrotehnik pri nas ni zadostna. Globoko oranje manj kot 50 odstotkov površin, potrošnja umetnega in hlevskega gnojila za sladkorno peso pa znaša komaj četrtino potrebne količine.

Da lahko dosežemo take donose, kažejo primeri lanskega pridelka, ko je bil donos sladkorne pese na posameznih parcelah rekorden. Tako je n. pr. Zavod za selekcijo sladkorne pese v Cervenki dosegel na vzgojnih poljih donos 550 metrskih stotov na hektar. Izvedli so naslednje agrotehnične ukrepe: globoko oranje, uporabo 1000 kg umetnih gnojil na ha, trikratno ročno okopavanje, dvakratno škropljenje in enkratno opravevanje.

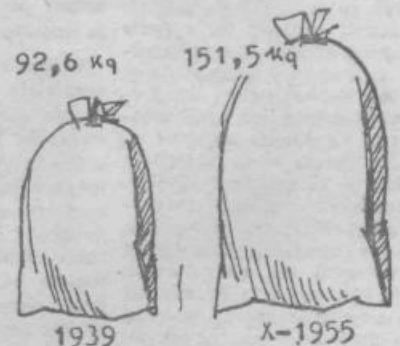
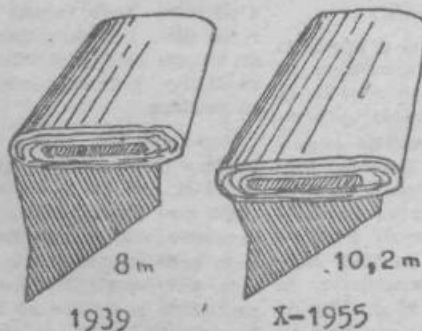
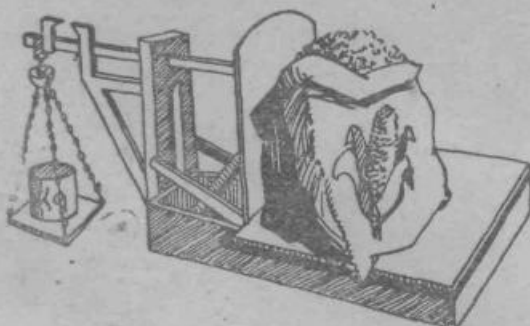
Ta proračun so napravili na podlagi do sedaj doseženih donosov sladkorne pese v Vojvodini.

Tako povečani donos bi pomenil za kmete znatno povečanje dohodkov pri sladkorni pesi.

Za 50 kg korusu smo lahko dobili

domačega platna

cementa

Leta 1955 je kmet za korusu lahko kupil več cementa kakor pred vojno: za 50 kg korusu je pred vojno lahko kupil 92,6 kg, leta 1955 pa — 151 kg cementa. Tudi v tem primeru je zaradi visokih cen korusu kmet v boljšem položaju kakor pred vojno.

Tudi če primerjamo cene korusu s cenami domačega platna, je kmet v nekoliko ugodnejšem položaju. Leta 1939 ga je 1 m domačega platna stal 6,2 kg korusu, lani pa — le okrog 5 kg.

Drugačna pa je slika, če cene cementa in domačega platna primerjamo s ceno pšenice: za 100 kg cementa je moral kmet leta 1939 prodati 37 kg, danes pa 41 kg pšenice, — torej nekaj več kot pred vojno. Meter domačega platna ga je pred vojno stal 4,2 kg, danes pa 6 kg pšenice. Iz teh podatkov tudi vidimo, v kolikšni meri se je spremenilo razmerje cen korusu do cen pšenice — korusu v prid.